ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 138. Нови Сад, у среду 22. јуна 1921. Година LII.

Из бољшевичких кругова.

У енглеском листу „Daily Telegraph“ изашло је штампано писмо једног крупног чиновника у црвеном царству Лењина и Троцкога. У том се писму износе тајне бољшевичких сфера. Како је то писмо доспело до редакције — о том нема ни помена у листу.

Писац почиње своје писмо овако: „Благодарим вам на честитци за пад Тифлиса. Победа у Грузији није потпуна компензација за катастрофално стање у самој партији. За дуго времена ми смо представљали један фронт. Врло је ретко било да се у новинама говори о несугласицама између Лењина, Зиновјева, Троцког, Џерзинског и других првака комунистичке партије.

Сад је другаче. Што је пре била тајна избраника партије, сад о томе зна и најшира публика. Почело се тим што је Зиновјев штампао своју беседу, Лењин је то исто урадио и урадио нешто боље, он је своју беседу штампао противу воље својих другова. Ствар је почела са професионалним сојузима, који су по теорији комунизма изгубили смисао и право да даље постоје. Несрећни Троцки морао се много знојити борећи се у Кремљу за своје идеје. После победе над Врангелом, Троцки се јавља као врло моћан човек међу својим друговима. Ови су га били уђутали и натерали да изиђе из комитета. Он је зато отишао у Сибир. Тада је баш и избила криза.

У време кад смо сви били зазети питањем о професионалним савезима, изненада изби опасност за цео режим и владу. Осетили смо се без горива, хране је било веома мало, резерве старе биле су утрошене. Дотле смо све рушили. Сад је требало нешто стварати, брзо, енергично. Грађански рат не може више крити банкротство наше. Фабрике су се морале затворити, обуставити рад и радници су остали без рада. Бухарин је имао куражи да изјави: „Треба гласно викати о слому нашем, ми немамо ни угља, ни нафте, ни дрва“. А ви знате шта је тада исти Бухарин говорио о Лењину Зиновјеву. Он није ласкао. А његовом примеру следовали су и други. Између крупске, жене Лењинове и Шмита, који су у просветном комесаријату, избила је врло оштра завада, мада то Лењин није желио. На тај начин разбило се јединство наше партије, које је обећавало успех. Троцки буде позват натраг. Тада је жена Лењинова писала: „Троцки је једна одвратна појава, али он је борац. Може бити да ће се његовом помоћу васпоставити фронт“. Наравно нема више срдачних односа. Сећате се Андерсенове приче о голом краљу? Краљ је био потпуно го, и нико на њ и на то није обраћао пажње, док једно дете није повикало: „Он је го!“ Сад су и наше вође показале да су голи. Ми немамо хлеба, немамо огрева, немамо железница, немамо производње, апсолутно ничега немамо, наше резерве су истрошене — нема шта више ни да крадемо. Но ма шта да се у Русији деси — остаће да живи трећа интернационала“... М.

Говор

. дра Жарка Миладиновића, одржан у XXXVIII. редовном састанку 25./V. 1921. г.

Господо посланици, истина долазим на ред да говорим, кад су господа прилично уморна и не могу да поклоне пажњу говорима онакву, какву би то требало. Признајем, да сам дошао после многих говорника, који су о одељку, о коме се расправља, много говорили. Али морам и то да признам, да се много говорило и о ономе, о чему није требало говорити, што није било на дневном реду. Кад човек слуша неке говорнике, мислио би, да је то општа дебата, којом се приликом износе и такве ствари, које строго не спадају у дебату, али се ипак допуштају при општим дебатама, те се могу изнети. Чуо сам и такве говорнике, који су са правничке стране хтели да претресу одељак, о коме се расправља, али сам морао констатовати, да је то расправљање било посве неправнички. И док су они тако неправнички говорили, они су ипак остали у уверењу, да су посве правнички ствар просуђивали. Да примера ради кажем само неколико речи о затвору, о коме се говорило. Морам одмах да кажем, да господа говорници нису разликовали притвор од редовног затвора или истражног затвора, како се код нас каже. Код притвора је много строжије, ту се много строжије поступа и за то је притвор врло ограничен тако, да притвор обично не може да траје више од 48 сати, дакле врло кратко време, док истражни затвор може да буде дужи. Има закона који и код истражног затвора праве извесну разлику, и кад се узме да говорници нису правили ту разлику није ни чудо, што је могао пасти предлог, да се после извесног рока подноси предлог суду на решење: да ли један истражни затвор може и даље да траје, односно да ли и притвор да траје и даље или не. Кад се узме, да је ово питање строго из области Казненог Поступка, или како се овде каже Кривичног Поступка, — онда држим, да ова питања имају потанко да се реше у томе поступнику, а не у Уставу.

Према теме приговори у томе погледу нису били оправдани. Што се тиче смртне казне, она је доиста постала одијозна. О њој се расправљало подуже и велики научници као Векарија о њој су писали посебне расправе, и мора се констатовати, да има много противника против смртне казне. Има много држава, где су смртне казне и касиране. Али кад се узме да и у Америци, напредној земљи, није смртна казна одстрањена, онда се мора допустити, да то питање није коначно решено, а и иначе то питање није решено ни међу правницима.

Кад би неко упитао мене, шта мислим о смртној казни, ја бих био пре за то да се уклони, него да се задржи; али то питање није још решено и јер моје лично уверење не мора бити одлучно, нити сматрам да мора бити обавезно за друге, то сам свакако уверен, да ће већина гласати, да може бити смртне казне у казненом закону.

По Уставу не мора бити смртне казне у сваком случају, већ се оставило казненом закону, да реши да ли ће се одржати смртна казна и у којим случајевима. Дакле, питање о смртној казни није потпуно решено.

Било је приговора, што у Уставу стоји, да је укинута смртна казна за чисто политичке кривце. Приговарало се да не треба да стоји оно чисто, него да би доста било да стоји само за политичке кривце.

Хоћу да протумачим разлику између чисто политичке и обичне политичке кривице. Има политичких кривица и злочинстава, која нису чисто политичка, него су помешана са обичним злочинствима на пр. убиством, а овде се хтело да нагласи, да не може бити смртна казна за чисто политичке кривце. (Глас од комунистичке стране: А атентати ни владаоце). Што се тиче атентата на владаоце, ту се не може говорити о чисто политичким кривцима. О томе питању и велики су научењаци писали и овако га схваћали, као што ја сада овде истичем. А познато је и, како се види, наш Устав не прејудицира законодавцу, да одстрани потпуно смртну казну, ако дође до уверења, да није ни у једном случају потребан. За време Јосифа II. није било смртне казне, али је било нешто друго. Тада су тешки кривци морали да вуку лађе од Варадина до Беча и били су приковани за дугачке греде, а одмарали би се негде уз Дунав и никада нису били одрешивани од лађа. Разуме се да је та казна много застрашавала, и констатовало се, да је онда било мање злочинстава, него кад је била смртна казна.

Али ми данас не можемо такву драконску казну уводити, и кад би неко хтео да предложи да се таква казна уведе, ја сам уверен, да би сви устали против такве казне и једногласно би одбили. Уверен сам, да би се нашли многи, који би казали, да је боља и смртна казна од те драконске казне, која сећа на средњи век.

Говорило се много и о т. зв. канцел-параграфу. Ја нећу много о њему да говорим. Нагласићу само, да се тај т. зв. канцел-параграф не тиче само католичке цркве и католичких свештеника, него и православних и осталих свештеника, који се налазе у нашој држави. Дакле ту је једнакост за све. Ту се не може сматрати, као да је то борба против католичке цркве, да је то наперено само против католичких свештенства, и ја бих био први, који бих устао против тога. Али кад се у томе канцел-параграфу не прави разлика између свештеника разних вера, онда ја не могу да сматрам, да је то нека борба против католичке цркве. (Аплауз у центруму). Господа, позивајући се на црквени канцел-параграф кажу, да је тај параграф непотребан. Колико сам могао разумети, тај црквени канцел-параграф каже: да свештеник мора да се држи оквира своје дужности; да он не сме да пређе преко тога. Па и овде се, господо, ништа друго не тражи, него да се сваки свештеник држи своје дужности у цркви, да врши своју дужност, и да буде добар Христов ученик и слуга Божјега олтара. Овде нико не мисли да врећа католичке или православне обреде, или у опште да се меша у црквене обреде појединих цркава. Ово је далеко од тога. И ако свештенство буде вршило своју дужност онако, како треба, никада неће бићи примењен тај канцел-параграф. (Аплауз у центруму). Кад се каже „Не уби!“ и кад уђе у казнени законик: да ће сваки бити кажњен, који изврши убијство, а особито намерно, шта то сада може сметати мени, и другом, и трећем?! Ја то нећу учинити, и ја се немам чега бојати. Тако и свештеник нека врши своју дужност, — то баш и треба да ради — и онда се нема чега да боји. А ако би дошло до тога, да се црква употреби у партијске сврхе, онда би требало, да савесно и католичко и православно и свако друго свештенство устане против тога, и да осуди свакога свештеника, који би хтео цркву да употреби у световне ствари, у партијске ствари. (Аплауз у центруму). Баш онај, који је побожан и који поштује и воли цркву, тај мора рећи да овде нема ништа против цркве. Напротив овде се хоће баш да изгони оно, што је нецрквено; да се спречи да се црква понизи; да се понизи и стави у службу једне партије.

Свеједно је која је партија у питању и која је то вера и црква. Ту је једнакост за све, а чим је једнакост за све, онда не може бити незадовољства, не може бити приговора. Моје је уверење да се ни код народа католичке вере не може изазвати неко незадовољство ни против овог закона, ни против ове Скупштине, која ће донети овај закон, а нити против Срба, нити против православне вере и православних, као што је, изгледа, нагласио један господин. Не може се изазвати незадовољство, јер ми хоћемо да установимо овде не само једну установу, која ће да спречи католичке свештенике да понизе цркву, него ћемо то исто да учинимо и за православне, и за све друге свештенике, који су у нашој држави.

Говорено је и о растави цркве од државе. Ја држим, да је добро, да остане овако. Није још дошло време, да се црква одели од државе, у најмање је дошло сада у нашој држави, која је нова, која је тек сада створена, где имамо много ствари, да порадимо и да удесимо. Ако пак дође кадгод време и ако буде јавно мишљење зато, да се црква одели од државе, онда ће законодавац да учини своје. Устав то не пречи. Друга би била ствар, да има у Уставу једна одредба, која би томе стајала на путу. Онда би се могло приговарати, али како тога нема, не може бити ни у том погледу никаква оправдана приговора. Ако би дошло до тога, да се раставља држава од цркве, ја сам уверен, кад би ми решавали о томе, да би били разнога мишљења, и да ми сви не би били јединственога мишљења и да се не би могли споразумети. И чим се ми не можемо у томе споразумети, још се мање може у народу доћи до споразума и не може данас бити ни говора о растави цркве од државе. Како ће бити доцније, кажем, то ће време да покаже.

(Наставиће се.)

Борба противу школског напретка.

Наше удружено учитељство, иступајући као компактна просветна целина, јасно је обиљежило сврху учитељског рада и школског задатка. Овај битни услов државног опстанка, свесно је прихваћен и радо потпомогнут од прогресивне заједнице, у првом реду од напреднога учитељства, које је данас високо уздигнуло брану противу корупативних, конзервативних и анационалних елемената, који хоће да руше постављени темељ, досад вековно планиране државне куће.

Учитељство наше државе треба да је данас и вољом и радом у чврстој заједници на заједничком послу. Нужна потреба да се постигне заједничка сврха мора избрисати субјективне каприце, необуздане личне прохтеве, надутости и омаловажавање из редова учитељског кадра. Место овога мора се развити љубав и поштовање. Зато је нужно упознавање и зближавање а не отуђивање. Потребно је праштање и поучавање, наоружање противу будуће социјалне болести и развијати љубав и националној свести. Гласила српских учит. удружења из разних крајева наше краљевине дају пуно наде и озбиљне, радости да је братска и дру-

жевска учитељска љубав почела заснивати просветни трон, на коме су почеле да председавају: слобода, братство и једнакост.

Овакве вести дају снаге учитељу, да не изгуби веру у постигнуће заједничкога успеха, ма био у друштву назадњака. Али у исто време ове вести изазивају и револт напреднога учитељства онога краја, које још ни до данас неће да изађе на заједничкоме скупу ради манифестације својих жеља и погледа на заједничку школску ствар. Чекањем ћутањем и избегавањем кад треба да се ради, срушен је рад. Несавесност, незнање и плашња појединаца не сме утулити запаљену просветну зубљу у учитељским рукама.

Учитељски живи мртваци морају бити прегажени и чинећи овај грех ослободићемо се од овога греха.

Учитељи као политичке залоге појединих политичких хохштаплера не смеју се стављати на главнија места школске управе, јер је то свесна компромитација народне светиње. Школа не сме сејати мржњу и странчарство; учитељ који у њој ради мора се тога придржавати. Зато и учитељске старешине требале би да знају овај рецепт, који им не би дозвољавао, да међу учитељима уносе онолико мржње и неповерења на штету школе и њезина успеха. Учитељи су одавно увидели како овај заразни бакцил трује просветни организам и почели су му стављати на супрот против-серум, који ће га на крају крајева уништити. Учитељи су почели хватати и управљати свој рад својим рукама, то је лепа појава. Али на жалост, неки скоројевићи из учитељског реда изабрани су за ову почаст као да су по мраку тражени, које је светлост дана разголитила и уверила и њих и нас, да ће са тога места само шкодити и себи и нама.

Ових појава неби смело бити онде, где се данас могу наћи, на име у нашој лепој и културној Војводини.

Ови учитељи, који имају част надгледати рад других учитеља, требали би да мало боље схвате данашње прилике, да боље познају потребе школе и учитељства и мало свесније да решпектују важност међусобне заједнице, те да то своје знање са тога одговорнога положаја више употребе на заједничку учитељску корист него у убијању воље к учитељскоме раду, што води просветној декаденци.

Ако је ово несвестан рад учитеља-школ. надзорника, онда га као несвесноога треба одатле најурити, а ако је пак свестан учињенога зла, онда води отворену борбу противу школског напретка и заслуженом мером треба му одмерити. Учитељи морају и треба да одговарају за свој успех, али се зато мора и њима одговорити, да ли је то интерес државни, да учитељи и поред стотине и стотине лично-породичних, друштвених и школских незгода, морају трпети бламирање и потцењивање свога успеха и љубити корист и задовољство од постигнутога успеха у школи, како је то обећао овогодишњи наш школски преглед.

Зато и због овога устају учитељи и траже зборове и заједнице. Овакви учитељ. скупова највише видимо у Србији и Црној Гори, мање у Војводини а најмање т. ј. никако у овом крају у Тителском Срезу. Сви ми знамо важност ових заједничких договора, али то не можемо знати, зашто је то запело, да учитељство Тителског Среза није могло још одржати један заједнички збор?!

Од овога се учитељства није чула заједничка јавна реч о себи, данашњим учитељским задацима и школ. реформама, о потреби заједничког рада, о неправдама које нам се наносе. Све ми то из некакве солидарности препуштамо да нам о том други гуде.

Све смо ово трпели, док нисмо добили сталнога српског школ. надзорника. Пошто је већ то место одавно попуњено, чекали смо, да ће сам школски надзорник указати нам на ту потребу. Али овај нам је у место свега тога показао да је само школ. надзорник и више ништа. Приморао нас је напослетку само то, да после његове, за нас непријатне и штетне школске ревизије, тражимо овим путем сресни учитељ. збор, ради међусобног договора о нашим горућим учитељ. потребама. Не смемо правити изузетак од осталог напредног учитељства и нећемо. Не смемо даље остати у ставу неактивности.

Школ. надзорник, дојучерашњи учитељ са несрпске препарандије, г. Марковић оличена супротност нашега надања по нашему уверењу, није извршио савесно своју дужност према подручном учитељству. Требао би већ једанпут да сазове сресни учитељски збор и да своје место уступи подеснијему учитељу из наше средине.

Пустити да и даље иде овако, значило би, да ми сви отпочињемо борбу противу школ. напретка.

Ковиљ.

Вук Л. Радовић.

Наше поште.

Писма обична и препоручена могу да стигну до Новог Сада из Француске, али телеграми обични или безжичном телеграфијом не могу. Ово је зато, што онда поштар мора да узме адресар (то већ не знамо зашто) и да види то место и онда неће да прими депешу, јер каже Нови Сад не постоји. Постоји Нови Град, један у Далмацији други у крајевима који су пре били Хунгарија, али Нови Сад не постоји баш нигде. Онај Нови Град у бившој Хунгарији зове се и друкчије: Ujvidék и Neusatz. И само са овим именима може телеграм да прође. До кога је кривица: да ли до француске поште или до наших. Ми мислимо до наших.

Што министарство пошта и телеграфа трпи то, кад већ ми морамо? Дакле, ми овим скромно скрећемо пажњу нашим поштама да провере односно да пошаљу тачна и само српска имена наших места. Још је горе у погледу географских мапа. Сада после оволиког мењања граница и држава, у свом свету издавачке књижаре издају мапе. На овим новим мапама места у Србији рогобатно су исписана а по осталим крајевима су све стара места како су их Немци или Мађари писали. Тако Сарајево је увек Serajevo (Сражево), ако није Босна-Серај. Не знамо да ли имамо Географско Друштво; али Геолошко имамо, које би по невољи а по патриотизму у најмању руку, требало да ухвати везе са тим књижарама и да им пошаљу наше српске мапе. Иначе ће бити опет нешто слично, као кад човек гледа старе мапе за француске основне школе, где може човек да види читаву источну Србију обојену бугарском жуто-мутном бојом.

Ми скромно скрећемо пажњу наших Географа и Картографа. Али кад смо већ у речи, да споменемо што и о нашим жељезницама. Из Француске не можете послати повеће пакете ни из „магазина“ ни преко поште ни преко жељезнице. Нико неће да прими одговорност за сигуран пријем. Ретка је срећа ако бар ¾ ствари стигну на своје место. Међутим ако шаљете за Бугарску, Румунију, па и Турску сигурни сте у пријем ствари. Опет дакле скрећемо пажњу нашим властима на ово. Да има сигурнијег превоза, можда би мали пакети убили ову претерану скупоћу фабричких и других производа; јер овако само „посредници“ зарађују.

Париз, 10. јуна 1921.

Нови Сад, 20. јуна 1921.

— **Французи у Банату.** Абе Ветерле, радом алзашанин, сада посланик у париском парламенту, држао је говор о француским насеобинама у Банату. Изнео је да је Марија Терезија населила око 20 хиљада Алзашана у мочварним крајевима Баната, који су од тог краја начинили цветну земљу. Сада их има око 200 хиљада. Овде је неко и сувише подвалио пречасном абе Ветерлеу. У Банату има нешто француских насеобина, али те су већ сасвим понемчене. Стога нема смисла цео говор абе Ветерлеа, који је устао да брани права „Француза“ у Банату. Вели да је наша влада одузела њихово црквено имање, да им не да путне дозволе за Париз да се ту школују итд. Све су то неистине. Из свега се види само говорниково непознавање прилика у нашем Банату. Ако је Румунија у том погледу што учинила, то се нас не тиче.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији лист у Војводини.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Порто Розе.

У Риму је одржана конференција, на којој је одлучено, да се наследне државе бивше А.-Угарске монархије удруже у заједничком раду за ликвидацију и сувише замршене заоставштине бивше монархије. Конференција у Порто Розе биће 2. јула. На њој ће учествовати представници Француске и Енглеске, а биће ту и заступник америчких Сједињених Држава у циљу информација. Председник конференције биће италијански посланик у Бечу Дела Толета. У политичким круговима су тога уверења, да ни ова конференција у Порто Розе неће бити кадра да реши сва питања заоставштине, али ће допринети да се разна гледишта зближе, те да се нађе основа, на којој ће после тога наследне државе моћи између себе сва та питања довести у ред.

Повољни изгледи.

После састанка Лужера са Ротенауом изгледа да се прилично побољшао општи политички положај у Европи. Француска ће по свој прилици моћи усвојити немачке предлоге у погледу обнове порушених крајева. После тога ће доћи све јаче и свестраније финансијске и индустријске везе између Немачке и Француске, што значи одмах и то, да ће политички односи, између обе државе бити не само сношљивији него и пријатељскији. То ће пак утицати одмах и на опште политичке прилике у Европи, и унети више сталожености и мира у живот европских држава.

Бечка криза.

Цела аустријска политика креће се око тога, дали ће се у Штајерској одржати плебисцит или не. Клерикални посланици су изјавили да неће учествовати у влади ако се не обустави плебисцит, а нарочито онај у Штајерској, који има да се одржи 3. јула. Са друге стране опет народна странка дала је у парламенту своју изјаву, у којој вели да су захтеви клерикалаца непријемљиви, и да ће они ступити у владу само тако, ако се плебисцит у Штајерској одржи одређеног дана.

Барош.

На дневном реду у нашој спољној политици је питање пристаништа Барош. Г. Др. Трумбић је у Парламенту упутио питање на председника министарског савета: да ли је истина да је потписан споразум између наше владе и владе краљевчне Италије о експлоатисању луке Барош и да ли ће председник владе саопштити Парламенту како гласи тај споразум. Г. Никола Пашић ће одговорити на ово питање, чим се у Парламенту стави на дневни ред.

У Београду ће се састати конференција стручњака, која има да решава о експлоатисању ријечког пристаништа и луке Барош. На ову конференцију позвани су и представници трговачких комора и бродарских друштава.

Шта раде у Задру?

Италијанска крв је јужњачка, то значи брза, пренагла, непромишљена и дивљачка. На вест да су Италијани напустили Шибеник, италијанаши у Задру приредили су демонстрације против тамошњег нашег елемента. Гомила света је навалила на наш брод „Јазон“, где је напала на капетана и послугу и истукла их. Са брода су скинули нашу заставу и однели је у град, где су је у друштву других демонстраната испљували и искидали. После тога је маса света пошла кроз град и разбијала прозоре радња и кућа наших држављана. Демонстранти су упали у наше читаонице и уништили све што су нашли. Приликом тих демонстрација уништена је и богата књижница Далматинске Матице. Руља света је упала у просторије Земаљског Одбора, где је уништила сав намештај секирама, а архиву и многе скупоцене ствари, украсе и слике (Мештровићеве и Росандићеве радове нарочито) избацила на улицу, где их је маса изгазила и запалила.

ВЕСТИ.

— **На знање претплатницима „Заставе“. Овим се сви пошт. претплатници „Заставе“, који за трећу четврт ове године новац у име претплате (100 К) послали још нису, позивају да до конца овога месеца новац пошаљу, како слање листа не би прекидано било.**

Надаље се упозорују она г. г. претплатници који ни прву па ни другу четврт измирили нису или нам још од прошле године дугују, а ми до данас лист не обустависмо, да нам такођер неизоставно новац пошаљу. Издатци око штампања и уређивања листа су огромни, те морамо рачунати са сваком паром.

Надамо се да ће свако своју дужност што пре учинити.

Администрација.

— **Пензије учитељских породица.** Министарство Просвете издало је уредбу о пензијама учитељских удовица и деце. Уредба ће се кроз који дан изнети пред министарски савет. Овом уредбом предвиђено је, да управа фондова исплаћује пензије породицама учитеља из Србије, Црне Горе и Војводине према годинама службе и платама, на које су улози уплаћивани.

— **Од Занатлијског Удружења.** Пошто је Земаљски Занатлијски Конгрес, који беше заказан други дан Духова у Новом Саду за доцније одложен, сматрамо за дужност да се свима занатлијама као и осталим грађанима учтиво захвалио, који су се нашем позиву одазвали, да нам стране госте у стан приме. Надамо се да ће нам и у будуће, кад нам буде устребало, у сусрет изаћи и нашем позиву радо се одазвати. — Председништво Занатл. Удружења.

— **Новосадско Ловачко Друштво.** Управни Одбор Новосадског Ловачког Друштва позива све своје чланове, да изволе доћи на главну годишњу скупштину, која ће се у недељу 26. јуна о. г. у 9 сати пре подне у просторијама гостионе Башића одржати. Ко на ову главну скупштину не дође, поступиће се по 9. чл. друштвених правила. — Управни Одбор.

— **Још увек „постаром“.** Матуранти мађарске државне паралелне гимназије изложили су своју слику, на којој су ставили натпис: Ujvidéki и т. д. Не знамо да ли је то забуна или хотимично. Надамо се да ћемо на тој слици, и то што пре, видети уместо онога Ujvidéki написано Novisádi.

— **Бела врана.** Један поштен и честит човек приликом опорезивања изјавио је, да га је комисија за опорезивање премало опорезовала, јер да он има иметка који није узет у обзир приликом опорезивања, а и земља, која му је процењена са 4000 К по јутру да вреди не 4, него 40 хиљада круна по јутру. Пошто је изнео право имовно стање своје, тражио је, да га према томе исказу опорежу. Тај честити човек је по народности — Немац.

— **Успех једне Српкиње.** Гђца Јелена Пауновићева, родом из Ковиљ—Сентивана (Шајкашке) положила је ових дана на прашком конзерваторијуму професорски испит музике са одличним успехом. Честитамо.

— **Становништво на земљи.** Неки милански научењак је саставио статистику становника на земљи. Дошао је до резултата, да број целокупног становништва износи приближно 1.421,000.000. Од тога броја одпада на Европу 309 милиона, на Азију 824, Африку 199, Аустралију 4 и Америку 85 милијона. Смртних случајева на целом свету има годишње 35,693.340 или 97.700 дневно. Према овом броју смртних случајева стоје случајеви рођења којих има 104.800 дневно.

— **500.000 долара Ционистима.** У Метрополитен Хауз на једном локалном митингу филаделфијских Јевреја предао је Морс др. Вајуману, председнику интернационалне организације ционista 500 хиљада долара у име филаделфијских Јевреја, а на име подизања Палестине, народне државе Јевреја. Др. Вајуман је са сузама у очима захвалио на дару, нашто су присутни одговорили одушевљеним аплаузом.

— **Млеко у коцкама.** Холанђанин Јуст Хатмакер је пронашао млечни прашак. А сада је неки други Холанђанин пронашао начин, како да се кондензирано млеко стави у коцкама у промет. Те су коцке за трговину јако практичне, топе се у свакој течности.

— **Продаја отровних артиклова.** У смислу наређења г. министра народног здравља, бр. 2751 од 25. јануара 1921. год., продавање артиклова који садрже у себи отрова биће везано за посебне дозволе. Продаваоци таких артиклова, у смислу горње наредбе, дужни су положити прописани испит из познавања таке робе. Стога сви агенти и трговци шпецерајске и колонијалне струке треба своје молбе ради издавања дозволе за продају таке робе, односно ради издавања дозволе за полагање испита, путем овдашњега Удружења Трговаца и Индустријалаца да поднесу овдашњој Трговачкој и Занатлијској Комори што пре, пошто ће се кроз најкраће време приступити решавању тих молби.

— **Некажњен злочин.** На адресу г. др. Милана Магарашевића држ. одветника, Суботица. Лицем на Иван дан 1917. год. незакона кћи становника овдашњег Öreg Pál-а Марија, заклала је косом на њиви недужна честита Руса Ивана Баженова, војног заробљеника и послужитеља учитеља Саве Лудајића. Мађарски суд, који на жалост и данас нам у Сенти суди, не само да је није осудио, него је од суда ослобођена, као „јунакиња“ триумфално по Молу парадирала. Сведоци, који су на лицу места били јесу Ђођа Станишић, Паја Ђорић и др. а као судија фунгирао је судац Jakó, који и данас у Сенти суди. Ако има Бога и у нашој држави правде молимо, да се та звер-жена по закону суди. *Молчани.*

— **Добар спавач.** Џемс Еслингер 54 године стар, заспао је пре три године и тек се недавно пробудио на радост оних, који су га чували и хранили. Али место да исприча неки свој сан за то време, он је само зевнуо, протегнуо се мало, преврно на другу страну и — заспао поново. Разуме се, тај човек спава у — Америци.

Занатлијска свечаност у Иригу.

На Спасов дан је одржана прва крста слава Српског Занатлијског Удружења у Иригу. Удружење је основано зимус, енергијом и заузимањем младог нашег свештеника катихете г. Бранка Аврамовића, који је умео унети одушевљења међу млађе занатлије, те су све занатлије удружене, а удружење веома лепо напредује. Г. Аврамовића свугде видимо где ради: и у странци где је зимус држао предавања, и у читаоници као тајник; он идеално образује омладину у хришћанском и националном духу да после школе буду ваљани хришћани и Срби, још уз то говори често у цркви што су на жалост свештеници иначе изобичајили. Вредно је споменути да је дотични катихета, на парастосу пре неки дан — који су држали наши дични добровољци, својим палим друговима Ирижанима — држао једну врло лепу проповед која је све присутне одушевила и изазвала неизказано задовољство код слушалаца, међу којима беше и Сремски велики жупан г. Васа Исаиловић, такођер син Ирига, и г. поджупан затим сва интелигенција и народ.

Слава Срп. Зан. Удружења текла је овако.

На литургији смо имали част чути г. Аврамовића који нам је према учењу светих апостола представио какав одношај треба да постоји међу хришћанима, затим о узајамном поштовању.

На друго место после литургије нас занатлије позваше у храм просвете у школу, где смо се изненадили како занат. жене декорисаше салу у српском стилу, и спремише сваковрсне понуде и ђаконије. Таком се спремом ни једна свечаност досад није обавила.

У школи је освећена свечарска водица уз чинодјествовање г. Аврамовића и помоћ наших добрих учитеља г. Љубомира Чешљара и г. Стевана Јелкића и уз певање свих присутних Ирижана који су на гласу у погледу црквеног појања.

Затим је резан славски колач од агилног председника г. Митра Грујића и славског кума пријатеља занатлијског и врсног Србина г. Јована Вујића градоначалника.

Тада је г. Аврамовић поздравио и званично честитао занатлијама њихову прву крсну славу лепим, смишљеним и одушевљеним говором.

За време закуске је држао говор г. др. Душан Орешковић у ком је нагласио своју радост, да он као занатлијски син може у Иригу Србе занатлије организоване и њихову прву крсну славу поздравити, изложио улогу занатлија у нашем народу у давнини и скорој прошлости, затим задаћу њихову у садашњости и будућности.

После подне су наше вредне занатлије имале весео поузданички састанак и договор, на ком су били и гости. На састанку је било паметног збора и весеља. Ту се мора запазити појава младог занатлије г. Мутибарића, који је својим говором изненадио све присутне.

Уз говор председника г. Грујића и потпредседника г. Галетића, говорио је још српски борац и комита у Балканском рату дични омладинац г. Драгомир Барковић, о значају српског занатлије у друштву.

Ово је бледа слика занатлијске прославе али за ширу јавност је довољно; главно је да се види да је у Иригу настао симпатичан покрет у свему и код нас већ сад има утицаја на развитак успаваног Ирига.

Занатлијама кличемо живели, и нек се диче што су они један живац и импулс у друштву и желимо им да не клону, него нека раде као што су почели и нека свугде иступају као што су иступили у црквеној општини и на свом сталешком пољу, нека иступе на свима гранама рада, где ће помоћи свом сталежу, месту и целоме Српству, и таким радом ће одговорити својој српској дужности.

Ирижан.

Позив.

Свима добровољцима, организованим и неорганизованима, Солунцима, Добручанима и осталим.

Обласни Савез добровољаца у Н. Саду на својој главној, редовној годишњој скупштини од 12. јуна 1921. изабрао је нову управу.

Нова управа хоће најенергичније да поради, да се сви добровољачки интереси задовоље, јер је дошло време, да се коначно реши то питање.

Овога и последњег пута решиће се коначно и то: 1.) Колонизација 2.) Питање инвалида добровољаца и сирочади 3.) Бескаматни зајмови 4.) Питање официра, подофицира и војника који су остали активно да служе 5.) Чиновничко питање, признање година службе 6.) Питање бесплатних жељезничких карата 7.) Питање добровољаца Добручана 8.) Питање ко је добровољац а ко не 9.) Питање добровољаца који су у своје време иступили из добровољачких јединица.

Да би нова управа могла успешно радити у интересу свих добровољаца, потребно је да сваки поједини добровољац испуни све своје дужности. Месне организације да настоје да се убрана чланарина редовно шаље овом Савезу.

Одмах безусловно сваки добровољац био Солунац или Добручан, било да је у своје време иступио из добровољачких јединица, било да је добио земљу или не, да је добио „Уверење“ од Мин. за Соц. Политику или не — сваки без разлике треба одмах да се упути у своју месну организацију, да плати уписнину једном за увек дин. 2·50 и месечну чланарину од дин. 1·50 од почетка ове године па све до данас, а у будуће тачно одговара тим дужностима.

Јер, само са тако свесним и организованим добровољцима може овај Обл. Савез радити и успеха имати!

А већ сада јављамо свима добровољцима, да ће на дан 3. јула о. г. отићи депутација у Београд и поднети резолуцију у добровољачком питању и то: 1.) Њ. Кр. В. Регенту Александру, 2.) Председништву Конституанте, 3.) Мин. Савету и 4.) Мин. за Соц. Политику.

У то име добровољци сви на ноге!

Из канцеларије Обласног Савеза Добровољаца за Срем, Бачку и Барању.

У Н. Саду, 17. јуна 1921. год.

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 21. јуна.

Ситуација око донашања устава.

Како се из политичких кругова дознаје, парламентарна ситуација пред дефинитивно изгласавање устава није потпуно јасна. Још се не зна поуздано, које ће странке гласати за, а које против. Само владине странке — као муслимани — показују извесно колебање у свом држању, те сада одлучно иступају са својим захтевима. Муслимански клуб тражи да се споразум у погледу беглука и решење аграрног питања у Босни што пре спроведе, т. ј. да влада што пре упути оштету за беглуке. У том смеру муслимански клуб стално држи своје седнице, а неки муслимански посланици чак нису задовољни са једним својим министром и тврде, да их није тачно информисао о ситуацији у влади.

Земљорадници још нису решили, да ли ће гласати за устав или не. Што се тиче социјал-демократа, није искључена могућност, да ће они склопити споразум са владом, гласати за устав, а евентуално и ступити у владу, у ком случају би добили једног министра.

Клерикалци, Народни Клуб и комунисти поуздано неће присуствовати гласању. Поред свих могућности, влада би према мишљењу политичких кругова могла имати већину од 228 гласова. Свакако ће коначна одлука пасти још данас или сутра.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Око плебисцита у Штајерској.

Беч, 21. јуна. Све припреме за одржање плебисцита у Штајерској су завршене. Плебисцит ће по свој прилици бити одржан 3. јула, а по свима селима тече огромна агитација за гласање за присаједињење Немачкој.

Ситуација на истоку.

Лондон, 21. јуна. Ситуација на истоку је све озбиљнија. Енглеске трупе се ни у ком случају неће мицати од Боспора, а како се јавља неки одреди енглеске војске стоје на 100 километара од Ерзерума и марширају према Ангори.

Пољска се спрема за рат.

Лондон, 21. јуна. „Менчестер Гвардиан“ пише, да се Пољска спрема на нов рат против Литваније, ако Вилну савезници доделе Литванији.

О испражњењу Баје.

Будимпешта, 21. маја. Муниципално веће града Баје држало је у недељу скупштину у Будимпешти, на којој је председник званично изјавио, да се испражњење Баје може очекивати у средини месеца августа. (?!)

Енглеска порука Кемалистима.

Лондон, 21. јуна. Енглеска влада је известила кемалисте, да ће њихово продирање на Цариград сматрати за casus belli.

Састанак Керзона и Бријана.

Париз, 21. јуна. Лорд Керзон и Бријан имали су свој први састанак, на коме су претресали питања, како би су опасност на истоку могла што пре спречити. Њиховом састанку су присуствовали и чланови Врховног Већа, а сутра ће се претресати питање Горње Шлеске.

ПРИВРЕДА.

Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.

Дирекција Држ. Железнице у Суботици расписује писмену оферталну лицитацију на дан 30. јула 1921. г. за набавку више врста хартије. Позивају се сви они, који су вољни примити се испоруке те хартије, да тога дана до 12 часова у подне, поднесу Економном Одељењу Дир. Држ. Жељ. у Суботици своју писмену понуду. Понуде се имају послати у запечаћеном коверту на адресу: Дир. Држ. Жељ. Краљевине С. Х. С. у Суботици“ а на коверту се има јасно назначити „понуда за лицитацију хартије к броју 11228/21.“ Сва ближа обавештења могу се добити усмено или писмено код економног оделења Дир. Држ. Жељ. у Суботици.

Књижевност.

— **Нова Књига.** Усљед поновног штампања књиге „Браћа Карамазови“ повисили смо цијену од 56·— на 72·— круне на обе књиге (комплет), јер су трошкови штампе данас много већи него ли прије рата кад смо први пута ово дјело издали. Модерна књижница Загреб, Моравска улица 24.

— **Др. Волкова: Хигијена брака.** Превод с руског. Издање С. Б. Цвијановића, Београд, Кнез Михајлова ул. Цена 4 динара. — Најважније питање једног друштва јесте народно здравље. Са тим у тесној вези стоји нарочито хигијена брака. Сва питања из те области расправља ова сјајна, добро написана и добро преведена књижица. Њу провејава дух љубави према народу. Књижица расправља на врло популаран, свима разумљив начин оваква питања: Је ли потребан брак, Утицај савремене културе на човека, Васпитање деце, младића и девојака, Избор мужа и жене, Проституција, Ступање у брак, Хигијена брачног живота и т. д. Ова књига ће допринети да се наше друштво освести и поучи о свима тим важним питањима, од којих зависи судбина и срећа како појединаца, тако и целог народа. Књигу препоручујемо свима: оцевима и матерама, младићима и девојкама, богатима и сиротима. Она ће многима отворити очи, многима донети срећу и многе сачувати од беде и опасности.

Кратке вести.

— Из Загреба јављају да ће бити забрањен Радићев лист „Дом“, и франковачки лист „Хрватска Мисао“.

— У Минхену је избио генерални штрајк. У целој Немачкој влада велико узбуђење због убиства народног посланика Горејса.

— Лојд Џорџ је лако оболео.

— Криза владе у Бечу није решена. Штајерска неће да попусти; хоће 3. јула да гласа за Немачку.

— Изгледа да је ирска република склопила савез са бољшевицима против Енглеске.

— У Норвешкој је обустављен железничарски страјк,

— Екс-краљ Карло у месецу августу напушта Швајцарску.

— Француски парламент је одобрио да се сагради: 6 лаких крстарица, 12 контра-торпиљера, 12 торпиљера, 36 сумарена и 1 брод за авионе.

— Говори се да се Лењин спрема на пут у Лондон.

— Бугари поричу да они у друштву са Турском и Арбанијом спремају напад на Грчку.

— Између Румунске и Чехословачке израдиће се војна конвенција.

— Штета од поплаве у Аустрији износи више од милијарде круна.

Управник: **Јаша Томић.**

Одговорни уредник: **Трива Милитар.**

„Коранит“ д. д.
прва југословенска индустрија асбестног шкриљевца
ЗАГРЕБ
Творница у Карловцу
Телефон интерурбан број 22—66.

Позив на субскрипцију

На изванредној главној скупштини одржаној дне 25. маја 1921. закључено је, да се дионичка главница друштва повиси од К 15,000.000 на К 25,000.000 издањем нових 25.000 комада деоница у вредности од К 400·— номинале по деоници, а начин субскрипције, рок и течај препуштен је равнатељству.

У погледу тога извршујући овај закључак изванредне главне скупштине позивље потписано равнатељство на субскрипцију, која ће се провести по следећим увјетима:

1. Течај новоемитираних деоница установљен је са К 450·— за старе, а К 500·— за нове деоничаре.
2. Субскрипција почима даном 10. јуна 1921. а свршава даном 15. јула 1921.
3. Протувредност субскрибираних деоница имаде се уплатити 50%, пригодом саме субскрипције, а 50% најкасније до 31. јула 1921. са 5% затезних камата од дана субскрипције.
4. Деонице се излажу на субскрипцију код друштвене благајне у Загребу Вилсонов трг 7.
5. Равнатељство си придржава право репартиције, а оним субскрибентима, којима евентуално не буде додељена субскрибирана количина деоница, повратити ће се уплаћени износ са 5% камати од дана уплате до 31. јула 1921.
6. О уплаћеним износима примити ће дионичари благајничке потврде до уручења ефективних дионица.
7. Успјех ове емисије зајамчен је по једном синдикату.

1395 2—2 **Равнатељство.**

Позив.

Пошто је Јосиф Сајдл месар у Новоме Саду напустио своју месарницу на Житној пијаци, то позивам све његове веровнике да ми у року од 14 дана, у мојој канцеларији у Змај Јовановићевој ул. бр. 12. по подне између 3—6 сати пријаве своја потраживања. Нов предузимач радње након овога рока пријављена потраживања неће у обзир узети. 1425 1—1

У Новоме Саду, 18 јуна 1921. г.

Др. Милан Секулић, адвокат

20 комада дебелих свиња
имам на продају као и 100 килограма **овчије вуне.**
МИЛАН МИЛУТИНОВИЋ
1422 **У БЕОЧИНУ.** 1—1

Књиговезачка радионица - -
добро снабдевена са свим потребним справама продаје се одмах. — Упитати: **Вуковићева 22. бр., у Новом Саду.**
1423 1—3

Пажња! Част ми је известити цењ. публику у месту и околини да имам на стовариштву велики избор енглеских и француских штофова. Надаље имам летњих ствари, као: листера, правог енглеског лајнена и т. д од којих израђујем одела по најмодернијим фазонама. Цене су веома умерене.
С поштовањем
Васа Шилић
мушки кројач Нови Сад, Дунавска ул. 11
1371 4—4

Отмена дама
из Беча са одраслим дететом, жели вилу у Каменици или околини од 1. јула до конца августа.
Услове слати на администрацију листа под
1424 **„ОТМЕНА ДАМА“.** 1—1

ПРОДАЈЕМ
10 килограма рибије бешике (Hausenblaser) за чишћење вина. Упитати у Администр. „Заставе“
1405 2—3

БАБИЛОН и ХОВАН творница за хемијско чишћење и бојадисање одела **Нови Сад,** Сечењијева улица број 9. 1321 10—10

Свију врста намештаја
спаваће собе, трапезарије, собе за господу, салоне, канцеларијске ствари, намештаја од гвожђа и месинга, робе за тапацирере, линолеум тепиха, завеса, гарнитура креветских, дечјих колица, леденица, Вертхајмових каса — све само у најфинијој изради са ценама најјефтинијим и утврђеним — код
Едуарда Крауса
Нови Сад. Телефон број 24.
1374 3—12

Продаје се намештај за спаваћу собу (2 кревета, 2 ормана, 2 ноћна орманчића, 1 умиваоник, 1 отоман, 1 дечији кревет) ствари се могу видети у Н. Саду, улица Његошева 26.
1413 2—3

ПЛАВИ КАМЕН 98-99%
Немачки фабрикат, марка **Саксонија и Хамбург,** нуди за ливеровање сместа фирма
БРАЋА ОФНЕР
1412 2—4 **Нови Сад**
Футошка улица 19. — Телефон 327.

ИМАЊЕ
од сто ланаца продаје се из слободне руке, лежи на друму Ст. Бечеј—Србобран, са већим бројем потребних зграда, земља првокласна. Обратити се на:
Миленка Милошева, агроном
1404 **Бачки-Фелдварац.** 3—3

Објава.

У суботу 25. јунија о. г. пре подне у 9 часова у овоманастирској канцеларији продаваће се на јавној дражби сва вашарска места на земљишту манастира Врдника-Раванице за славу видовданску.
1415 2—2

ТЕЛЕФОН 350. ТЕЛЕФОН 350.
Шине за кола, Винтерове осовине, обруча, гвожђа и разно гвожђе за окивање кола, ланце за шараге, плугова, раоника, калаисаног посуђа, димензионплеха ½, 1, 1½, 2, 2½ 3, 4 и 5 мм. — Црног dach и šlossplеha, бели цинк и цинкованог плеха, разног окова за намештај и грађевине. А осим тога разне гвожђарске робе у великом избору по најјефтинијој цени добити се може код
ЈУЛИЈЕ КУСЛИ
гвожђарска трговина
Нови Сад, Темеринска 8.
214 19—22

Макулатур - папира
од новина и нерасечених књига **за паковање воћа и поврћа** има на продају на велико и мало, књижара
Јована Живковића у Сремским Карловцима.
1417 2—10

АГЕНТУРНИ И КОМИСИОНИ ПОСАО
Саво Секулић Сарајево
- - Јелићка улица број 4. - -
Прима разноврстну робу у комисију, а такође заступство
ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ.
1248 5—12

Спуштене цене. — Без конкуренције.
Енглески новитети.
Приспела је нова партија енглеске мануфактурне робе: платна, американа, цицева, понжа, - штофа у крепу, зефира, оксфорта, сатина. -
Мушки штофова и прибора.
Продаја по најнижим ценама.
ГРНЧАРЕВИЋ и КРСТИЋ
2—5 **БЕОГРАД — САВА.** 1393
Палата „Бристол“. **Телефон број 11—80.**
Енглески новитети.
Спуштене цене. — Без конкуренције.

Продаја вина! 200 хектолитара првокласног сремског вина (илочко) имам на продају и то ризлинг и шилера по 1100·— кр. Може се и у мањим количинама добити код **Јосифа Холенбергера** у **Паланци** (Бачка).
1376 4—4

Оглашуј те у „Застави“

ЦАКОВЕ и ПОЊАВЕ
сваке врсте нове и употребљене уз најниже дневне цене могу се добити код
ШОТЕН и ДРУГ филијала НОВИ САД, Футошка ул. 57.
Телефон 330. **Главни заступници за Југославију**
ВАЈКСДОРФЕР ИНДУСТРИЈА ЈУТЕ Вајксдорф (Weigsdorf) Ческа.
6—6 1271

Штампарско подузеће „ЗАСТАВА“ Д. Д
Нова и модерно уређена штампарија. — Прима на израду сваки штампарски посао. — Штампарско подузеће „Застава“ д. д. није жалило труда и огромних трошкова, да удовољи једној потреби у нашој штампарској индустрији. У нашој штампарији ће се нарочито обраћати пажња на лепу техничку израду и на потпуно умерене цене.
Нови Сад, Лазарева 14.

Част ми је известити п. н. грађанство из места и околине, да сам од досадањег куратора Др. Милана А. Ћирића преузео кр. јавнобележничку канцеларију Др. Ернеста Варнаија бившег кр. јавног бележника и отпочео свој рад у **Новом Саду,** Дунавска ул. 24.
Др. Милорад Попов,
кр. јавни бележник.
1347 8—10